www.kurdistannet.org

21-7-2006 10:16بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

شوێنی مرۆڤی کورد لە کێشمە کێشی ناوچەیی و جیهانیدا ... عەتای مەلا کەریم

"لەو کاتەوە کە باپیرە گەورەکانمان یەکەم جار چاویان بە مرۆڤی سپی کەوت، زیاتر لە حەوت کەرەتی دە زستان لەمەوبەر (70 ساڵ) ، ئەو گۆڕەکانی سیخناخ کرد لە ئێسکوپروسکی ئێمە. ڕێبازی ئەو وێرانکارییە. ئەو ئەو شتانەی قێزەون کرد کە گیانی ئەم وڵاتە جوان و خاوێنی کردبوون... ئێمە وامان ئەزانی لە ڕوناکییەوە هاتووە. بەڵام ئێستا دەرکەوت کە وەک تاریکی سەر لە ئێوارە هاتووە، نەک زەردەی بەیانی... ئەو پەیمانیدا کە ئەو شتانەمان پێببەخشێت کە ئەیزانی هەرگیز چاومان پێیان ناکەوێت، دوای پەیمانەکانیش هەڕەشەی لێکردین، بە سەربازەکانی، بە زیندانەکانی، وە بە کۆت و زنجیرە پۆڵاینەکانی. ئەو زیاتر و زیاتری بە تاڵان برد، ئەوەشی کە نەیبرد پیس و قێزەونی کرد. " [یەکێک لە سەرکردەکانی هیندییە سورەکان لە ئەمریکا کاتێک خێڵەکەی لە سەرزەمینی خۆیان وەدەرنران.]

مرۆڤی کورد مرۆڤێکە وەک هەموو مرۆڤەکانی دیکەی سەر ئەم زەمینە. نە کورت و کەم و لاوازو گێل و نەزانە وەک شۆڤێنییە عەرەب و تورک و فارسەکان ئەڵێن و نە کێوییە وەک گەڕیدە ئەوروپییەکان لە ڕابوردودا باسیانکردووە. پێویست ناکات من لێرەدا هەموو ئەو شتە چەوتانەی لەسەر کورد وتراوە باسی بکەم؛ پێدەچێت هەموو کوردێک بیانزانێت. بەڵام بە دیوەکەی تریشدا کورد ئەو قارەمانە نییە کە لە هەموو خەڵکی جیهان ئازاترە و ئەو زیرەک و زرنگە نییە کە لە هەموو خەڵکی جیهان ژیرترە. کورد ئەو نەتەوە ئەوروپییە نییە کە لەناو نەتەوە کوڵۆڵ و دواکەوتووە گێلەکانی خۆرهەڵاتدا جێگا دەستی دیار بێت و بوبێتە جێگای ستایش و پێداهەڵنانی نەتەوەکانی خۆرئاوا بەتایبەتی لەم سەردەمی جەنگی بەناو دژە تیرۆرەدا.

ئەگەر دڵتان لێم نەیەشێت، مرۆڤی کورد ئەگەرچی لەلایەن عەرەب و موسوڵمانەکانەوە وەک کافرو زیندیق و چڵکاوخۆری خۆرئاوا چاویلێدەکرێت، لەلایەن خۆرائاوایشەوە وەک بەشێک لە ئومەی عەرەب و ئیسلام سەیری دەکرێت و هەرچەند سەرنج دەدەن هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆ نابینن کە لەوانی جودا بکەنەوە. من مەبەستم لەم ووتارە دژایەتی خۆرئاوا نییە وەک هەندێک ئێستا خەریکن بە وکوردی و بە زمانی دیکە (دیارە من هەر ئاگاداری زمانی ئینگلیزیم) پەلاماری دەدەن. مەبەستیشم پێداهەڵنانی خۆرئاوا نییە وەک ماوەی 15 ساڵە ژمارەیەکی زۆری گەورەو بچوکی کورد خۆیان بۆ تەرخان کردووە؛ بەڵکو مەبەستم بینینی شتەکانە وەک خۆیان و لەگۆشە نیگای مرۆڤە ئاساییەکانەوە.

کە ئەڵێین مرۆڤی کورد وەک هەر مرۆڤێکی دیکەی ئەم سەر زەمینە وایە، ئەمە ڕێگر نییە لەبەردەم ئەوەدا کە بڵێین مرۆڤی کوردیش وەک هەموو نەتەوەکانی دیکەی ئەم جیهانە تایبەتمەندی خۆی هەیەو پێویستی بە لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی زانستی هەیە کە لە توانای باسێکی ئاوا کورتدا نییە. نەوشیروان مستەفا لە نوسینەکانی خۆیدا ئاماژەیەکی کورتی بەوەداوە کە بۆچی کورد نەیتوانیوە وەک نەتەوەکانی دیکە ببێتە خاوەنی قەوارەی خۆی و بۆچونەکانی مامۆستا جەمال نەبەز و هەندێک لە بیرمەندانی دیکەی وەک نمونە هێناوەتەوە؛ بەڵام ئەویش هەر مەسەلەکەی بە هەڵواسراوی هێشتۆتەوە و دیارە بە ئەرکی کەسانی دیکەی ئەزانێت کە لێیبکۆڵنەوە.

کورد چونکە خاوەنی قەوارەو دەوڵەتی خۆی نییە هەر ماوەیەک و خۆی بە لایەکدا هەڵدەواسێت. ماوەیەکی زۆر شاعیرو گۆرانیبێژو نوسەران و سیاسەتمەدارانمان کوردیان بە فەلەستینییەکان دەچواندو گۆرانی 'هۆ برای فەلەستینی' مان بۆ دەچڕین. کە خۆپیشاندانمان دژی ڕژێمی بەعس سازدەکرد باسی ڕزگاری فەلەستین و زوڵم و ستەمی ئیسرائیلمان تێکەڵ بە هوتافەکانمان دەکرد. کاتێک لە یەکێک لە ناوچەکانی کوردستانی خۆرهەڵات بینیم لە ئاودەستی مزگەوتێکدا نوسرابوو: مەرگ بەر ئەمریکا! ئەو مەسەلەیەم بیر کەوتەوە چونکە ڕژێمی کۆماری ئیسلامی شەوو ڕۆژ خەڵک بانگ دەکات بە ئاشکرا لەسەر شەقامەکان بڵێن مەرگ بەر ئەمریکا و پێدەچێت خەڵاتیشیان بکات بۆ ئەو کارە، ئیتر نازانم بۆ دەبێت لەو شوێنە نهێنیەدا وا بە کوڵۆڵی ئەو دروشمە بنوسرێت!

لە دوای ڕاپەڕینیشەوە هەندێک بە دیوەکەی دیکەدا کوردیان بەو جولەکە کەساسانە چواند کە عەرەبەکان خاکەکەیان داگیرکردون و پەردەوازەی هەموو جیهان بوون و ئەنفال کراون و تووشی کۆڕەو بوون؛ کە ئەوانەش ڕێک بەسەر کورد هاتوون. کورد نە لە برا عەرەبەکانی و نە لە برا جولەکەکانی هیچ وەڵامێکی وەرنەگرت و عەرەبەکان بە کافری دەزانن و جولەکەکانیش بە موسوڵمان و بەشێکی جیانەکراوە لە ئومەی عەرەب.

هەندێک لەو باوەڕەدان کە کێشەی کورد لەگەڵ ئیسلامەو بە ڕاست و بەچەپ کەوتنە دژایەتی ئیسلام وەک ئاینەکانی دیکە هەموویان دیموکراسی و پیشکەوتنخوازو لەسەرو هەموویشییەوە دۆستی کورد بن. چونە خوارەوە بە ژیانی تایبەتی پێغەمبەری ئیسلام و هەڵسوکەوتی

تایبەتی و کەسایەتی ئەو بوو بە ویردی سەرزمانی خەڵکانێکی زۆرو زۆر پێیان شانازییە کە دەتوانن بە پێوەرەکانی سەدەی بیستویەکەم دەتوانن پێشێلکاری مافی مرۆڤ و مافی ژنان لە قورئاندا بدۆزنەوە. لە کاتێکدا ئەوان ئاگاداری ئاینەکانی دیکە نین و نازانن ئەگەر تەورات و ئینجیل بخوێننەوە چەند چیرۆکی سەیرو سەمەرە دەبیستن! یان ئەگەر بە ژیانی تایبەتی ئەو پێغەمبەرانەی دیکەشدا ڕۆبچیتە خوارەوە چەند بە ئاسانی دەتوانیت ڕەخنە لە ژیانیان بگریت؛ کە ئەمە لەم سەردەمەدا کارێکی گێلانەیە نەک دۆزینەوەیەکی زانستی گەورە؛ چونکە هیچ سیحرو جادوو دۆزینەوەیەکی گەورەی ناوێ و وەک ڕۆژی ڕوناک دیارە. خۆ ئەگەر باوەڕت بە خوا هەبێت و بە ئاین ئەوا ئەو کتێبانە هەموویان قسەی خوان و هەموویان وەک یەکن، خۆ ئەگەر باوەڕیشت نەبێت ئەوا مەسەلەکە زۆر ئاسانە: هەموویان چیرۆکی دروستکراون بەبێ جیاوازای. جا کەوایە بۆ هەر ئەرکی کوردە پێیاندا ڕۆبچێتە خوارەوە و بۆ کەسی دیکە خەریکی ئەو کارە نییە!؟ لە ئینگلتەرە زۆربەی قوتابخانەکان لەلایەن کەنیسەوە دەبرێن بەڕێوە. واتە پارەو تێچونیان زۆربەی زۆری لەلایەن کەنیسەوە دابین دەکرێت. دیارە دەبێت ئەو ڕاستییە بڵێین کە لەوێ ئاین دەسەڵاتی جاوازە لە هی پارتێکی سیاسی ئیسلامی لە کوردستان یان کۆماری ئیسلامی لە ئێران و ئەو قوتابخانانە لەچوارچێوەی پرۆگرامی خوێندنی نەتەوەییدا وانە دەخوێنن و تەنها چەند ڕێوڕەسمێکی ئاینییان جیاوازە لە نێوان ئەو قوتابخانانەدا کە کاسۆلیکەکان سەرپەرشتی دەکەن یان ئەوانەی کە پرۆستانتەکان سەرپەرشتی دەکەن و ئەوانەش کە دەوڵەت ڕاستەوخۆ سەرپەرشتییان دەکات. ئەو قوتابیانەش کە بە ڕەچەڵەک موسوڵمانن یان هەر ئاینێکی دیکەن، یان ئارەزوی ئەو ڕێوڕەسمانە ناکەن، هیچ فشارێکیان لەسەر نییە. لە قوتابخانە باسی دروستبوونی جیهان کراوە بۆ منداڵەکان بەو شێوەیەی کە تەورات باسی کردووە: خوا یەکەمجار ئاسمان و زەوی دروستکرد، زەوی شێوەی نەبوو، تاریکی هەموو شوێنێکی داپۆشیبوو، خوا ووتی با ڕوناکی بێت، ڕوناکی هات و خوا بینی ڕوناکی باشە ووتی با ڕوناکی لە تاریکی جیابێتەوە. خوا ڕوناکییەکەی ناونا ڕۆژ و تاریکییەکەشی ناونا شەو... دواتر نوسراوە: ئەمانە ئەو چیرۆکە پیرۆزانەن کە لە کتێبی پیرۆزە وەرگیراون، بەڵام زانست ئەئاوا باسی دروستبوونی جیهان دەکات: یەکەمجار تەقینەوەیەکی گەورە بوو، ئەستێرەکان لەوێوە دروستبون و خۆریش پێکهات و دواتریش زەوی و ئینجا ژیان لەسەر زەوی دوای چەندەها بلیۆن ساڵ... بەمجۆرە ئەوان چیرۆکەکانی کتێبی پیرۆز وەک چیرۆک پێشکەش بە منداڵان دەکەن و پەیامی زانستیش دەگەیەنن. تا چ ڕادەیەک من لەگەڵ ئەم پرۆگرامی خوێندنە هاوبیرم ئەوە کێشە نییە، چونکە چەندەها مامۆستاو خەڵکانی ئەو وڵاتەش ئەزانم کە لەگەڵیان هاوبیر نین، بەڵام من بە ئەرکی خۆمی نازانم ببمە پێشەنگ و سەرکردەی گۆڕینیان؛ ئەوە پێکهاتەیەکی زۆر ئاڵۆزی هەیەو ئەرکێکە بەر لە هەموو کەس لە ئەستۆی خەڵکی ئەو وڵاتە خۆیاندایە؛ ئەگەر بە پێویستی بزانن.

ئاین لە کۆمەڵگای ئەمڕۆدا شوێنی خۆی هەیەو هەروا بە ئاسانی ناتوانین دەستبەرداری ببین. ئیتر باوەڕمان پێی هەبێت یان نا، هۆکارەکەی ڕژێمی سەرمایەداری بێت یان هەرچییەکی دیکە. بە پێشکەوتوو ڕەهای بزانین یان بە چیرۆکی هۆنراوە. دیارە لە کۆمەڵگا خۆرئاواییەکاندا ئاین لە دەوڵەت جیایەو ئەو توندڕەوییەی کە لە خۆرهەڵات هەستی پێدەکرێت یان لەناو موسوڵمانەکانی دانیشتوی خۆرئاوادا هەیە لەنێو ئەواندا یان نەماوە یان زۆر کەمبوەتەوە. بۆچی موسوڵمانەکان توڕەو تۆندڕەون و کریستیانەکان نەرم ولەسەرخۆن، ئەوە بابەتی ئەم باسە نییە و دەکرێت بە زۆر جۆر لێکبدرێتەوە و هۆکاری کۆمەڵایەتی دەرونی و... هتدی هەیە. ئەوەی لەلای من زۆر گرنگە ئەوەیە کە هیچ نەتەوەیەک پێدەچێت وەدوای ئاین نەکەوتبێت ئەگەر بەرژەوەندی نەتەوایەتی لە گەڵیدا هاوجوت نەبووبێت، یان ڕونتر بڵێین بەرژەوەندی نەتەوایەتی خۆیان تێکەڵ بە ئاینەکە کردووە. بۆ نمونە فارسەکان ئەگەر مارکسی بن و پرۆفیسۆری فیزیک و مادە هەر حوسەین گیان و کەربەلا بەبەرزو پیرۆز دەزانن. جولەکەکان ئەوە هەر ئاین و نەتەوەو بوون و نەبوونیان لە ئاینەکەیاندا دەبیننەوە. من، وەک برادەرێکیشم جەختی لەسەر کردەوە، هەتا ئێستا عەرەبێکم نەبینیوە نەڵێت ئەلحەمدولیللا ئێمە موسوڵمانین. ئەوە پاکستانی و هیندییەکان هەر باس ناکرێن. ئیتر بۆ هیندۆ و نەتەوەو ئاینەکانی دیکەش پێدەچێت هەر وابێت. ئەوانە بەرژەوەندی نەتەوەیی خۆیان خستۆتە پێش هەر شتێکی دیکەوەو هەر بە هەمان پێودانگ زۆربەی گەر نەڵێین هەموو حیزبە کۆمۆنیست و شیوعییەکان لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست، لە بنەڕەت و بەرژەوەندیدا، حیزبی نەتەوەیی (ناسیونالیستی) نەتەوەی سەردەست بوون.

پێدەچێت لێرەدا دوو پرسیار بەرەوڕوم بکرێتەوە: یەکەم، ئایا چارە چییەو ئێمە چی بکەین؟ ببین بە موسوڵمان یان کۆپی ئیسلامی تایبەت بە خۆمان دروست بکەین، یان هەموو بچینە سەر ئاینێکی دیکە، یان ئاینێکی نەتەوەیی وەک زەردەشتی بۆ خۆمان زیندو بکەینەوە؟ پرسیاری دووەم: ئایا کە ئەو نەتەوانە ئاوا ئاینی خۆیان یان کۆپی خۆیان هەیە لەو ئاینانە و دژایەتی ئێمەش دەکەن، بۆچی ئێمە بەرەنگاری خۆیان و ئاینەکانیان نەبینەوە لە پێناوی دروستکردنی قەوارەو بوونی خۆماندا؟ وەڵامی ئەو پرسیارانە دەبوایە مێژوو هەر زوو بیدایەتەوە. پێدەچێت تازە درەنگ بێت بۆ دروستکردنی پرۆژەیەکی وەها. بەڵام ڕوون و ئاشکرایە لە دژایەتی کردنیشیاندا هەر ئێمەی کورد زیاتر زەرەرمەند دەبین لەوان. مەسەلەی ئاین مەسەلەی تایبەت بە تاکەکانی کۆمەڵگایەو هەر کەسە، لە کۆمەڵگایەکی مەدەنیدا دەبێت ئازاد بێت سەر بە هەر ئاینێک بێت یان لەنێو ئاینەکاندا سەنگەر بگوێزێتەوە یان کەسێکی مرۆڤدۆستی سادە بێت و سەر

بە هیچ ئاینێک نەبێت. بەڵام کاتێک مەسەلەکە دەکرێت بە کێشەی نەتەوەیەک ئەوا پێدەچێت ئاگری دژایەتی و دوو بەرەکی زیاتر بخاتەوەو وەک ئەڵێن: ئەگەر هیچ عەلییەک نەبوایە هیچ عومەرێک نەدەبوو.

لە وەڵام بەم ململانێیەدا هەندێک کورد دەستیان داوەتە رەخنە لە خۆرئاواو کێشەکە لەوەدا دەبینن کە خۆرئاوا کافرەو بە تەنها ئەرکی گەلی کوردی موسوڵمانە دژایەتی ئەو کوفرو ستەمە بکات و ئاینی پیرۆزی ئیسلامیش بگێڕێتەوە سەر بنەماکانی سەرەتای خۆی. هەندێک کوردی دیکە دەڵێن هۆکاری ئەوە رژێمی سەرمایەداری و کۆمەڵگای چینایەتییە. دەبێت کورد ببێتە پێشەنگی هەموو پرۆلیتاریای جیهان و هەتا زووە ئیمپریالیزم لە ریشە هەڵبکەنێت!

دیارە کورد بە دوای ناسنامەدا دەگەڕێت و هێشتا نەیدۆزیوەتەوە. هەر بۆیە بەمدا هەڵدەنێت و ئەو دادەشۆرێت و کەسیش ناڵێت سوپاس. بە بڕوای من کێشەی کورد جارێ لەنێو ناخی خۆیدایە و حەق نییە دژایەتی کەس بکات یان لەخۆڕا بە کەسدا هەڵبنێت. ببێت بە تیرۆریست یان لە سەنگەری دژە تیرۆردا پێشی پێشەوە بگرێت هیچ لە مەسەلە ستراتیژییە نەتەوەییەکانی ناگۆڕێت و باری هەڵواسراوی باشوری کوردستان بۆ ماوەی 15 ساڵ باشترین نمونەیە. ئەم مەسەلەیە دەستکەوتی تاکە کەسی و حیزب و گروپە بچوکەکانی تێدا دەبێت و ئەوان دەتوانن بە شتێک بەرانبەر شتێک هەندێک دەستکەوتی کاتی بەدەست بهێنن، بەڵام مەسەلەی ستراتیژی نەتەوەیی کورد ئەگەر وەک دەوڵەتی کوردی یەکگرتوو یان پارچە پارچەش سەیری بکەین هەر بە نەگۆڕی دەهێڵێتەوەو زۆر ئەستەمە لەبەر ئەوەی کوڕی باشین خۆرئاوا بێت و دەوڵەتێکی کوردی یان دەوڵەتێکی کوردی بچوکیش دروستبکات. بە دیوەکەی تریشدا خۆ برا موسوڵمانەکانیشمان ناڵێن مادام ئێوە هێندە موسوڵمانن وەرن فەرموو جیاببنەوە.

ئەمڕۆ شەڕی نێوان عەرەبی سونەو عەرەبی شیعە گەرمەو تارادەیەکی زۆر کوردستان بێمەڵامەت و ئارامە. کاتی دروستبوونی دەوڵەتی ئێراق ئینگلیزەکان زۆر بە چاکی باری کۆمەڵایەتی ئێراقیان هەڵسەنگاندبوو، دیارە بۆ بەرژەوەندی خۆیان، بەوەی دەسەڵات بە دەست کەمینەی سوننەوە بێت لە ناوەڕاستدا. کوردستان ئەگەرچی لە ماوەی 15 ساڵی ڕابوردودا نیمچە سەربەخۆییەکی خۆی سەلماندووەو ئێستاش لەچاو هەموو ناوچەکانی دیکەی ئێراقدا ئارامترە، بەڵام بەرژەوەندی تورکیاو پێدەچێت بەرژەوەندی ستراتیژی دەوڵەتە گەورەکانیش لە ناوچەکەدا هەر وەک خۆیەتی و وا دیارە پێویستە کێشەی کوردیش وەک خۆی بمێنێتەوە. هەرچی پەیوەندی بە عەرەبی شیعەشەوە هەیە ئەوە هەر لە سەرەتاوە هەپی بەیاز لە دەستیاندا تۆپیوە و لە نەخشەی خۆرئاوادا کەمترین قورساییان هەیە. عەرەبی سوننە ئەگەرچی بە ڕوکەش تیرۆریست و دژە خۆرئاوان و سەر بە ئاشوبن بەڵام لە بارەی ستراتیژییەوە کلیلی ئارامی ئێراق لە دەستی ئەواندایەو پرۆژەی ئاشتبونەوە یان ئاشتەوایی کە ئێستا خۆرئاوا زۆر بەگەرمی کاری بۆ دەکات ئەو ڕاستییە دەسەلمێنێت.

باشە ئەگەر کۆمەڵێک عەگال بەسەر هاتنە سەر مێزی گوفتوگۆ لەگەڵ خۆرئاواو ووتیان ئەوە ئێمە هاتوینە پێشەوە، کلیلی ئاسایشی ئێراق بەدەست ئێمەیە. ئەگەر ئێمە کاربەدەست بین کەس بەناوی نیشتمان پەروەرییەوە لە دژتان شەڕ ناکات. ئەوانەش کە بەناوی جیهادەوە هاتوون پێیان دەڵێین زۆر مەمنون و خواتان لەگەڵ، ئەگەر وازیان هێنا باشە ئەگینا چاریان ئاسانە؛ چونکە هیچ پشتیوانێکیان نامێنێت. ئەوانەش کە بۆ مەبەستی دزی و ڕاوڕووت و تاڵان وبڕۆ و سێکس و شتی دیکە کاری خراپە دەکەن تەنیاو چەپەک دەکەون و خۆمان چارەسەریان دەکەین. بۆ مەسەلەی نەوتی ڕەشیش ئەوە خۆتان شاهیدن، ئەوەتەی دۆزراوەتەوە بە دەست ئێمەوە بووەو خوا دەتان گرێت گلەییتان هەبوبێت! بەڵام داواکاری ئێمە ئەوەیە کە شیعە و کورد هیچیان بەدەست نەبێت لەوە زیاتر کە 'شۆڕشی حەڤدەو سی تەمووزی نیشتمانی' بۆی دانابوون. دەبێت ئەو کاتە وەڵامی خۆرئاوا چی بێت بۆ ئەوان و بۆ کورد!؟

بە بڕوای من کورد لەباتی نیشتنەوە بە بنکڕی ئایدیۆلۆژیاکانەوە یان دژایەتیکردنیان بیرێک لە ستراتیژی نەتەوەیی خۆی بکاتەوە باشترە و دوور بڕوانێت نەک ڕوداوە کاتی و سۆزداری (عاتفی) ییەکان لەخشتەی بەرن و بیخەنە تەپکەوە. هەر دژایەتی و گلەییەک لە خۆرئاوا هیچ نابەستێتەوە بۆ کورد، هەروەک پێداهەڵنان و هاوپەیمانێتییەکانیان لە کۆتاییدا نابەکام دەردەچن.

" جارێک کۆمەڵێک مەیمون گوڵە ئەستێرەیەکیان دۆزییەوە. بە هەموویان فوویان لێدەکرد بە ئومێدی ئەوەی بگەشێتەوە چونکە وایان ئەزانی پشکۆی ئاگرە. چۆلەکەیەک لەوێوە تێپەڕی و ووتی: برای مەیمون ئەوە گوڵە ئەستێرەیەو پشکۆ نییە و نابێت بە ئاگر، ئەوان هەر گوێیان لێنەگرت و بەردەوام بوون لەسەر فوو کردن. جارێکی دیکە فڕی و هاتەوە لایان و هەمدیس دەستی پێکردەوە، یەکێک لە مەیمونەکان چەپۆکێکی دا بەسەریدا و کوشتی"] لە کتێبی کەلیلەو دیمنەی بەیدەباوە وەرگیراوە] ...

www. knowledgesource. blogspot. com